

PRAKSISOVERSIGT · FORSIKRINGSRET

Praksisoversigt over liv- og pensionsforsikring

Begunstigelse, »nærmeste pårørende« og pensionsdeling efter FAL §§ 102-105 b

Version 2 · Opdateret 16. jul. 2026 · 39 afgørelser · 2009-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Liv- og pensionsforsikringens dødsfaldssummer går uden om dødsboet og direkte til den begunstigede – og netop derfor afgøres tvisterne ikke af arveloven alene, men af forsikringsaftalelovens §§ 102-105 b. Praksis samler sig om fire kerneområder: hvem der er »nærmeste pårørende« efter § 105 a (navnlig samleverens fortrin frem for børnene), formkravene til indsættelse og tilbagekaldelse efter § 103, den skønspregede tilsidesættelse af urimelige begunstigelser efter § 104, og selskabets oplysnings- og rådgivningsansvar. Hertil kommer pensionsdelingen ved separation og skilsmisse, hvor ægtefællelovens §§ 34-35 og 44-46 fastlægger, hvad der udtages forlods, og hvornår der kompenseres. Domstolene har siden 2020 afsagt tre principielle højesteretsdomme om § 105 a, mens den brede masse af praksis dannes af Ankenævnet for Forsikring.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Har forsikringstageren ikke indsat en begunstiget, tilfalder dødsfaldssummen »nærmeste pårørende« i rækkefølgen ægtefælle → kvalificeret samlever → børn → arvinger, jf. FAL § 105 a, stk. 1, jf. § 105 b, stk. 1.
- 02** Samleverens fortrin frem for børnene forudsætter fælles bopæl plus enten fælles barn eller to års ægteskabslignende samliv umiddelbart før dødsfaldet.
- 03** Højesteret afgjorde i BS-50349/2023-HJR, at forsikringssummen tilfaldt afdødes børn, fordi samlivet var endeligt ophørt – fælles folkeregisteradresse er ikke i sig selv afgørende.
- 04** Byret og landsret nåede modsatte resultater på samme faktum om samlivsophør, hvilket i sig selv begrundede 3.-instansbevilling.
- 05** Indsættelse og tilbagekaldelse af en begunstiget er kun gyldig ved skriftlig meddelelse til selskabet eller optagelse i/påtegning på policen, jf. FAL § 103, stk. 1.
- 06** En telefonisk anmodning om ændring med efterfølgende orienteringsbrev til e-Boks opfylder ikke formkravet – begunstigelsen er da ugyldig, og summen går til nærmeste pårørende.
- 07** En ændring af, hvem der er »nærmeste pårørende«, kan ikke gennemføres ved passiv accept.
- 08** En uigenkaldelig begunstigelse kan kun tilbagekaldes med den begunstigedes samtykke, jf. FAL § 102, stk. 2 – også årtier senere og efter skilsmisse.

- 09** En begunstivelse indsat med betegnelsen »samlever« kan bortfalde efter reglerne om bristede forudsætninger, når samlivet ophører.
- 10** Bristede forudsætninger er et selvstændigt spor, der ikke er omfattet af 1-årssøgsmålsfristen i FAL § 104, stk. 4.
- 11** Tilsidesættelse af en urimelig begunstivelse efter FAL § 104 er en skønsregel – ikke en mekanisk tvangsarbejberegning som før 2007.
- 12** Efter forarbejderne bør regulering efter § 104 som altovervejende hovedregel ikke ske, medmindre den, der begærer den, har et økonomisk behov.
- 13** FAL § 104 kan ikke påberåbes af forsikringstagerens samlever – kun af ægtefælle og livsarvinger.
- 14** En forsikring med et betydeligt opsparingselement er lettere at få reguleret efter § 104 end en ren risikoforsikring.
- 15** Selskabet kan udbetale med frigørende virkning til den, der efter selskabets undersøgelser er begunstiget, medmindre ægtefælle eller livsarving forinden har gjort indsigelse, jf. FAL § 104, stk. 3.
- 16** Ved urigtige helbredsoplysninger ved tegning er selskabet fri for ansvar, hvis det ved fremlæggelse af tegningsregler og risikovurdering godtgør, at forsikringen ikke ville være tegnet, jf. FAL § 6, stk. 1.
- 17** Objektivt urigtige oplysninger tilregnes typisk forsikringstageren som mindst uagtsomme, når de vedrører nylige lægebesøg eller løbende medicinsk behandling.
- 18** Ved overførsel af en pensionsordning til et nyt selskab bortfalder tidligere aftalte særlige begunstigelser; det modtagende selskabs standardregel gælder, medmindre kunden aktivt vælger andet.
- 19** Rimelige pensionsrettigheder udtages forlods af formuedelingen, jf. ægtefællelovens § 34, stk. 1 – en obligatorisk firmapension uden tilbagekøbsret er en rimelig pensionsrettighed.
- 20** Fællesskabskompensation efter ægtefællelovens § 44 forudsætter efter forarbejderne en manglende opsparing i størrelsesordenen op mod to års pensionsindbetalinger for en fuldtidsforsikret.
- 21** Rimelighedskompensation efter ægtefællelovens § 45 kræver længerevarende ægteskab og stor værdiforskel – men stor forskel er ikke i sig selv nok; der foretages en helhedsvurdering af bodelingen som helhed.
- 22** Erhvervsevnetabsforsikringer følger et skadevirkningsprincip: vilkårene ved karenperiodens start er afgørende, ikke vilkårene ved udbetalingens begyndelse.

§ 1 Lovgrundlaget: forsikringssummen går uden om boet

Livsforsikringens dødsfaldssum er retligt set ikke arv. Efter [forsikringsaftalelovens § 102, stk. 1](#) kan forsikringstageren ved tegningen eller senere indsætte en anden som begunstiget, og

Ved forsikringstagerens død udbetales forsikringssummen umiddelbart til den begunstigede.

Summen passerer altså uden om dødsboet og uden om boets kreditorer, jf. også kreditorbeskyttelsen i [§ 116, stk. 1](#). Netop derfor er begunstigelsesreglerne et selvstændigt regelsæt ved siden af arveloven – og netop derfor er de en hyppig kilde til tvist mellem den begunstigede og de efterladte.

Regelsættet består af fem byggesten:

Bestemmelse	Indhold
§ 102	Adgangen til at indsætte og tilbagekalde en begunstiget; underretning af skifteretten
§ 103	Formkrav (skriftlighed/policepåtegning), særeje og båndlæggelse
§ 104	Tilsidesættelse af urimelig begunstigelse ved dom
§ 105 a	Definitionen af »nærmeste pårørende«
§ 105 b	Hvad der sker, når ingen begunstiget er indsat

Har forsikringstageren intet foretaget sig, gælder [§ 105 b, stk. 1](#): summen tilfalder nærmeste pårørende, og kun hvis der slet ingen nærmeste pårørende er, tilfalder den dødsboet. Omvendt kan forsikringstageren efter [§ 105 b, stk. 2](#) aktivt bestemme, at der *ikke* skal være indsat en begunstiget – hvorved summen bevidst dirigeres ind i boet.

Aktualitetsforbehold. To vedtagne ændringer er endnu ikke konsolideret ind i den læste lovtekst. Til [§ 103](#) er der ved ændringslov af 30. maj 2017 indsat et nyt 2. pkt. om, at visse regler i lov om ægtefællers økonomiske forhold også gælder for særejebestemmelser. Til [§ 116](#) er der ved ændringslov af 20. juni 2025 indsat et nyt stk. 3 om adgang til udlæg og arrest for krav på konfiskation samt erstatningskrav som følge af en strafbar handling – en mærkbar indskrænkning af den ellers meget vidtgående kreditorbeskyttelse. §§ 102, 104, 105 a og 105 b er derimod ajourførte.

LOV

[Forsikringsaftaleloven § 102, stk. 1](#)
[Forsikringsaftaleloven § 103](#)
[Forsikringsaftaleloven § 104](#)
[Forsikringsaftaleloven § 105a](#)
[Forsikringsaftaleloven § 105b, stk. 1, 2](#)
[Forsikringsaftaleloven § 116, stk. 1](#)

2007-reformen: fra mekanisk tvangsarveregel til skønspregat rimelighedsprøvelse

§ 2

Hele det nuværende begunstigelsesregelsæt stammer fra [LOV nr 516 af 06/06/2007](#) om ændring af forsikringsaftaleloven og forskellige andre love (Begunstigelser i forsikringsordninger og ændringer som følge af arveloven m.v.), der blev vedtaget sammen med den nye arvelov. Reformen nyaffattede §§ 102-104 og indsatte §§ 105 a og 105 b.

Den oprindelige § 104 fra 1929 hvilede på en rent regnemæssig kobling til arveretten. Af de ældste forarbejder til [Forslag til Lov om Forsikringsaftaler](#) fremgår hensigten:

Som et nyt 2det Stykke har man i Overensstemmelse med den svenske og norske Lovtekst anset det for rettest at indsætte en Bestemmelse, hvorefter en Forsikringstager ikke ved at tegne en Livsforsikring kan disponere over en større Sum, end han efter den til enhver Tid gældende Lovgivning kan raade over ved Testamente.

Denne mekanik blev opgivet i 2007. Af forarbejderne til den nye § 104 fremgår det udtrykkeligt:

I modsætning til den gældende forsikringsaftalelovs § 104 bygger lovforslaget ikke på en rent »mekanisk« sammenhæng med de familieretlige og arveretlige regler om boslod og tvangsarvelod.

I stedet blev bestemmelsen gjort til en **skønsregel**, hvor tvangsarven alene sætter *loftet* over, hvad der kan reguleres – ikke gulvet. Samtidig blev § 102, stk. 3, tilføjet en pligt for selskabet til at underrette skifteretten. Formålet var ifølge forarbejderne:

Underretningsreglen har til formål at sikre, at ægtefællen og livsarvingerne bliver gjort bekendt med muligheden for at påberåbe sig den foreslåede reguleringsbestemmelse.

Denne beskyttelsesmekanisme blev dog svækket igen i 2014. Ved ændringsloven af 25. juni 2014 om revision af reglerne om behandling af civile sager blev § 102, stk. 3, 2. pkt., ophævet, hvorved – som det hedder i bemærkningerne –

afskaffes skifterettens pligt til at underrette forsikringstagerens ægtefælle og livsarvinger om begunstigesindsættelsen, forsikringssummens størrelse og om, hvorvidt udbetaling er sket, samt skifterettens pligt til at vejlede om indholdet af forsikringsaftalelovens § 104.

Tilbage står alene selskabets pligt til at underrette skifteretten. De efterladte skal altså i praksis selv opdage begunstigelsen – inden 1-årsfristen i [§ 104, stk. 4](#) udløber.

LOV

[Forsikringsaftaleloven § 102, stk. 3](#)
[Forsikringsaftaleloven § 104, stk. 4](#)

§ 3 »Nærmeste pårørende« efter § 105 a – rækkefølgen og samleverens kvalifikationskrav

[§ 105 a, stk. 1](#) opstiller en fast rangorden:

Medmindre andet fremgår af omstændighederne, anses som nærmeste pårørende forsikringstagerens ægtefælle, en samlever, der opfylder kravene i stk. 2, børn eller arvinger i nævnte rækkefølge.

Samleverens indtræden på andenpladsen – foran børnene – er reformens mest indgribende nyskabelse og forklarer størstedelen af tvisterne. Kvalifikationskravene i [§ 105 a, stk. 2](#) er kumulative: samleveren skal leve sammen med forsikringstageren **på fælles bopæl** og enten vente/have/have haft et fælles barn ([nr. 1](#)) eller have levet i et ægteskabslignende forhold på den fælles bopæl i de sidste 2 år før dødsfaldet ([nr. 2](#)). Efter [stk. 3](#) anses den fælles bopæl ikke for ophørt ved midlertidigt ophold i anden bolig eller ved ophold i institution.

Det er værd at bemærke, at rangordenen kun gælder »medmindre andet fremgår af omstændighederne«. Netop dette forbehold var omdrejningspunktet i [BS-39119/2019-HJR](#) (Højesterets dom af 30. april 2020), hvor afdøde hverken efterlod sig ægtefælle, samlever eller børn, så »arvinger« i § 105 a's forstand var forældrene efter [arvelovens § 2, stk. 1](#). Sagen angik fordelingen mellem forældrene, hvor den ene ikke havde haft kontakt med

afdøde – altså om manglende kontakt kunne udgøre sådanne »omstændigheder«, at den lovbestemte fordeling skulle fraviges.

Også uden for domstolene fylder rangordenen. I [sag 92929](#) tog Ankenævnet for Forsikring stilling til udbetaling til nærmeste pårørende trods en tidligere begunstigeserklæring, og i [sag 101270](#) var spørgsmålet, om et barn i udlandet – ikke registreret i CPR – skulle have haft summen som enearving.

For arbejdsmarkedspensionernes vedkommende suppleres § 105 a af overenskomstgrundlaget. Cirkulæret om [ydelsessammensætning, tilbagekøb og overflytning i forbindelse med jobskifte § 4](#) bestemmer, at udbetaling af depotsikring kun kan ske til nærmeste pårørende, og cirkulærebemærkningerne præciserer:

Ved »nærmeste pårørende« forstår i forhold til udbetaling af depotsikring medlemmets ægtefælle, samlever, børn eller slægtsarvinger efter arvelovens kapitel 1 i nævnte rækkefølge, medmindre medlemmet skriftligt over for pensionsinstituttet har bestemt en anden rækkefølge. Medlemmet kan ikke indsætte andre end de ovenfor nævnte i rækkefølgen.

LOV	Arveoven § 2, stk. 1	Forsikringsaftaleloven § 105a, stk. 1-3	
PRAKSIS	Højesteret · Fortolkning af "nærmeste pårørende" i forsikringsaftaleloven: Fordeling mellem forældre ved manglende kontakt		30.04.2020
	Ankenævnet for Forsikring · Klage over Alka Forsikrings udbetaling af gruppelivsforsikring til forkerte arvinger		28.08.2024
	Ankenævnet for Forsikring · Afgørelse vedrørende udbetaling af livsforsikring til nærmeste pårørende trods tidligere begunstigeserklæring		20.03.2019

Hvornår er samlivet »ophørt«? – Højesterets dom i

§ 4 BS-50349/2023-HJR

Det praktisk vanskeligste spørgsmål under § 105 a er, hvornår et samliv skal anses for reelt ophørt, når parterne fortsat er tilmeldt samme folkeregisteradresse. Spørgsmålet fik en principiel afklaring i den sagskæde, der endte i Højesteret i februar 2024.

Faktum. En mand begik selvmord, efter at hans samlever havde fået følelser for en anden mand. Et par dage inden dødsfaldet havde samleveren taget ophold hos sin søster, og manden havde skrevet sig op til en ny lejlighed. Han efterlod et Facebook-opslag, hvori han bl.a. frabad sig, at samleveren deltog i begravelsen. Livsforsikringen og pensionen skulle udbetales til nærmeste pårørende, jf. [§ 105 b](#), jf. [§ 105 a](#). Afdødes søn anlagde sag mod samleveren.

Byretten fandt, at samlivet reelt var ophørt, og at børnene derfor var nærmeste pårørende. Der blev lagt vægt på, at samleveren sov hos sin søster, at hun havde følelser for en anden mand, at afdøde havde fået tilbudt en ny lejlighed, og på Facebook-opslaget – dette uanset fælles folkeregisteradresse og fælles ejendele på bopælen.

Landsretten ændrede dommen i [BS-6894/2022-OLR](#) (dom af 14. marts 2023) og fandt samleveren berettiget. Der blev lagt vægt på samlivets meget lange varighed, den fælles folkeregisteradresse og på, at parternes fællesbarn og samleverens andet sørbarn forblev i det fælles hjem. Landsretten fandt, at oplysningerne afspejlede alvorlige problemer i parforholdet, men ikke kunne tages til udtryk for, at samlivet var ophørt.

Procesbevillingsnævnet meddelte 3.-instansbevilling i **23/13640** netop fordi de to instanser nåede modsatte resultater på samme faktum – sagen rejste dermed det principielle spørgsmål om, hvornår et langvarigt samliv på fælles folkeregisteradresse skal anses for reelt ophørt.

Højesteret afgjorde spørgsmålet ved dom af 2. februar 2024 i **BS-50349/2023-HJR**: forsikringssummen tilfaldt afdødes børn som nærmeste pårørende efter endeligt samlivsophør. Dommen inddrog både **§ 105 a, stk. 1-3** og **arvelovens § 67, stk. 3**.

Retsstillingen efter dommen kan sammenfattes således:

Moment	Vægt
Fælles folkeregisteradresse	Ikke i sig selv afgørende
Samlivets hidtidige varighed	Ikke i sig selv afgørende
Om opholdet i anden bolig er <i>midlertidigt</i> eller udtryk for et <i>endeligt</i> brud	Afgørende, jf. § 105 a, stk. 3
Konkrete skridt mod separat bolig (opskrivning, tilbud om lejlighed)	Taler for endeligt ophør
Afdødes egne tilkendegivelser om forholdet	Kan indgå

Sondringen mellem »alvorlige problemer i parforholdet« og »endeligt samlivsophør« er dermed den centrale skillelinje – og bevisbyrden bæres reelt af den, der påberåber sig samleverstatus.

LOV

ArveLoven § 67, stk. 3

ForsikringsaftaleLoven § 105a, stk. 1-3

ForsikringsaftaleLoven § 105b

PRAKSIS	Højesteret · Forsikringssum tilfaldt afdødes børn som nærmeste pårørende efter endeligt samlivsophør	02.02.2024
	Landsretten · Afgørelse om nærmeste pårørende efter ForsikringsaftaleLoven - Samlivets ophør vurderet	14.03.2023
	Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om hvornår en samlever er "nærmeste pårørende" efter forsikringsaftaleLovens § 105 a ved udbetaling af livsforsikring og pension	15.09.2023

§ 5 Formkravene i § 103 – skriftlighed er en gyldighedsbetingelse, ikke en ordensforskrift

§ 103, stk. 1 er kortfattet, men skarp:

Indsættelse af en begunstiget og tilbagekaldelse af sådan indsættelse er kun gyldig, såfremt den skriftlig meddeles selskabet eller optages i eller påtegnes policen af selskabet.

Ordet »kun« er ikke en formalitet. Det illustreres skarpest af Ankenævnet for Forsikrings kendelse i **sag 94038** (18. december 2019). Den forsikrede havde telefonisk anmodet Industriens Pension om at indsætte tre navngivne begunstigede; selskabet noterede begunstigelsen på policen ni dage senere og sendte en skriftlig bekræftelse til e-Boks. Selskabet gjorde gældende, at dets procedure med kontrolspørgsmål og efterfølgende skriftlig bekræftelse gik videre end lovens krav. Nævnet var uenig og lagde vægt på:

- at selskabet **ikke** havde bedt den forsikrede bekræfte ændringen skriftligt eller digitalt efter telefonsamtalen,
-

at selskabet havde fortrykte blanketter på sin hjemmeside og altså kunne have bedt om en underskrevet blanket, og

- at selskabets orienteringsbrev ikke kunne sidestilles med en påtegning på policen.

Nævnet fandt endvidere, at selskabets egen pensionsvejledning – som tillod telefoniske ændringer – ikke kunne tilsidesætte det udtrykkelige skriftlighedskrav i selskabets egne forsikringsbetingelser. Resultatet var, at indsættelsen af de tre begunstigede var **ugyldig**, og at de begunstigede i stedet var »nærmeste pårørende«. Det var uden betydning, at de navngivne begunstigede tillige fremgik af afdødes notartestamente.

Formkravet virker også den anden vej. I **BS-49362/2019-HJR** (Højesterets dom af 3. september 2020) fastslog Højesteret, at en ændring af, hvem der skulle anses for »nærmeste pårørende«, ikke gyldigt kunne gennemføres ved **passiv accept**. Dommen bygger på samspillet mellem § 102, stk. 1, § 103, stk. 1 og § 105 a, stk. 1 sammenholdt med **arvelovens § 5**. Et selskab kan altså ikke ensidigt flytte en kundes begunstigelsesrækkefølge og lade tavshed gælde som samtykke.

§ 103 rummer desuden to dispositionsmuligheder, der ofte overses. Efter **stk. 2** kan forsikringstageren bestemme, at summen skal være den begunstigedes **særeje** – også ved testamente. Forarbejderne præciserer rækkevidden:

Bortset fra pligten til at registrere forsikringstagerens bestemmelse efter stk. 1 indebærer reglen ingen administrative forpligtelser for forsikringsselskabet, der således ikke skal påse særejebestemmelsens overholdelse.

Efter **stk. 3** kan summen **båndlægges** efter **arvelovens § 61**. Her er formkravet ufravigeligt på en særlig måde: fordi selskabet skal underrettes, kan båndlæggelse efter forarbejderne ikke ske ved testamente, medmindre testamentet indsendes til selskabet som led i en underretning efter § 103, stk. 1.

LOV

[Arveloven § 5](#)
[Arveloven § 61](#)
[Forsikringsaftaleloven § 102, stk. 1](#)
[Forsikringsaftaleloven § 103, stk. 1-3](#)
[Forsikringsaftaleloven § 105a, stk. 1](#)

PRAKSIS **Højesteret** · Højesterets dom om ugyldighed af passiv accept ved ændring af 'nærmeste pårørende' i forsikringsaftaler 03.09.2020

Ankenævnet for Forsikring · Sag om gyldigheden af telefonisk ændring af begunstigelseserklæring 18.12.2019

§ 6 Uigenkaldelig begunstigelse – en beslutning der binder for altid

Hovedreglen i § 102, stk. 2 er, at forsikringstageren frit kan tilbagekalde en indsættelse. Undtagelsen – »medmindre forsikringstageren over for den begunstigede har givet afkald på dette« – er til gengæld absolut.

Konsekvenserne illustreres af Ankenævnet for Forsikrings kendelse i **sag 76271** (16. december 2009). Klageren indsendte i 1995 en begunstigelseserklæring, hvorpå hun **med håndskrift** havde påført overskriften »UIGENKALDELIG« til fordel for sin daværende samlever. PKA ringede samme dag og noterede i telefonnotatet:

Oplyst konsekvenserne ved uigenkaldelig begunstigelse. Dette var OK. Hun var orienteret herom.

Efter skilsmisse og nyt ægteskab ønskede hun begunstigelsen slettet – men eksmanden nægtede samtykke. Nævnet kunne ikke kritisere pensionskassen: begunstigelsen var bindende, og pensionskassen hverken kunne eller måtte ændre den. Nævnet fandt heller ikke, at der var ydet mangelfuld rådgivning, og tilføjede en pointe

med bred rækkevidde – selv hvis rådgivningen havde været utilstrækkelig, ville det ikke have ændret på, at en tilbagekaldelse krævede den begunstigedes medvirken. **Kausaliteten mangler.**

Praktiske konsekvenser af kendelsen:

- Den uigenkaldelige begunstigelse følger med ved **overflytning mellem pensionskasser** (her: 1999 og igen 2003).
- Selskabets gentagne påmindelser (1999, 2003, 2008) skaber ingen ny tilbagekaldelsesadgang – de skærper blot klagerens egen passivitet.
- Klageren følte sig i praksis tvunget til at skifte overenskomst og pensionsordning for at undgå, at eksmanden modtog udbetalingen.

Uigenkaldelighed er dog ikke uden modvægt. Forarbejderne til § 104 fremhæver, at reguleringsadgangen **også omfatter uigenkaldelige begunstigelser**, og at bestemmelsen på dette punkt går videre end den tidligere § 104, stk. 2. Omvendt anfører forarbejderne, at uigenkaldelighed med rimelig grund kan tale *imod* regulering – fx hvor begunstigelsen er led i en bodelingsoverenskomst ved separation eller skilsmisse, eller hvor en kompagnon er indsat for at kunne videreføre en erhvervsvirksomhed.

LOV

Forsikringsaftaleloven § 102, stk. 2

Forsikringsaftaleloven § 104

PRAKSIS

Ankenævnet for Forsikring · Afgørelse vedrørende uigenkaldelig begunstigelse og krav om ændring 16.12.2009

Bristede forudsætninger – et selvstændigt spor uden for § 104's

§ 7 1-årsfrist

Når en begunstigelse er indsat med betegnelsen »samlever«, og samlivet senere ophører uden at erklæringen ændres, opstår spørgsmålet, om begunstigelsen består. Praksis anerkender her et **selvstændigt aftaleretligt spor** ved siden af § 104.

Det ledende eksempel er **BS-224/2017-HOL** (Retten i Holstebro, dom af 3. oktober 2017). Faderen og hans samlever købte i 2011 en ejendom og tegnede i den forbindelse en gruppelivsforsikring hos PFA, pantsat til Jyske Bank. Han indsatte samleveren som begunstiget med oplysning om, at hun var samlever. I 2014 flyttede hun fra den fælles bopæl. Parterne bevarede kontakt og ejede fortsat huset sammen, men havde ingen konkrete planer om at genoptage samlivet. I januar 2016 begik faderen selvmord.

Retten afviste først den begunstigedes **afvisningspåstand**, der byggede på 1-årsfristen i § 104, stk. 4-. Begrundelsen er central:

[Forsikringsaftaleloven § 104, stk. 4] relaterer sig til spørgsmålet om, hvorvidt en begunstigelse er urimelig efter [§ 104, stk. 1]. Sagen angik derimod, om begunstigelsen var bortfaldet som følge af bristede forudsætninger, hvilket ikke er omfattet af fristbestemmelsen.

Derefter tog retten stilling til realiteten:

I begunstigelserklæringen i livsforsikringen benævnes Part A som samlever, og det må derfor antages, at samlivet mellem parterne har været en forudsætning for hendes indsættelse som begunstiget.

Retten finder ikke, at Part A har godtgjort, at parterne havde konkrete planer om en genoptagelse af samlivet, eller at der i øvrigt er holdepunkter for at antage, at Faderen havde ønske om, at hun skulle modtage en nettosum fra PFA.

Som følge heraf finder retten, at den indsatte begunstigelseserklæring til fordel for Part A er bortfaldet efter reglerne om bristede forudsætninger.

Summen tilfaldt herefter afdødes børn, og den begunstigede blev dømt til at tilbagebetale de 229.416,86 kr., hun havde modtaget efter boafgift.

Dette spor har stor praktisk betydning: hvor § 104 kræver sagsanlæg inden 1 år fra dødsfaldet, er bristede forudsætninger undergivet de almindelige regler. Samtidig er sporet ikke ubegrænset – det forudsætter, at samlivet kan påvises at have været *forudsætningen* for indsættelsen, hvilket betegnelsen »samlever« i erklæringen typisk dokumenterer.

Samme problemstilling er behandlet i [BS-1778/2017-VLR](#) (Vestre Landsret, dom af 31. august 2018) om begunstigelse i livsforsikring ved samlivsophævelse og fælles boliggæld, hvor landsretten frifandt den begunstigede under anvendelse af [§ 104, stk. 1 og 4](#). Ankenævnet for Forsikring har taget stilling til den parallelle situation i [sag 90712](#) om udbetaling af gruppelivsforsikring til en navngiven begunstiget efter samlivsophævelse.

En vigtig sondring følger heraf: er den begunstigede indsat **ved navn** uden angivelse af relation, er forudsætningssynspunktet svagere, end hvor erklæringen udtrykkeligt benævner den pågældende »samlever«.

LOV	Forsikringsaftaleloven § 104, stk. 1, 4	
PRAKSIS	Landsretten · Vestre Landsrets afgørelse om begunstigelse i livsforsikring ved samlivsophævelse og fælles boliggæld	31.08.2018
	Byretten · Afgørelse om bortfald af begunstigelse i gruppelivsforsikring på grund af bristede forudsætninger	03.10.2017
	Ankenævnet for Forsikring · Afgørelse vedrørende udbetaling af gruppelivsforsikring til navngiven begunstiget efter samlivsophævelse	21.02.2018

§ 104: tilsidesættelse af urimelig begunstigelse – momenterne og loftet

[§ 104, stk. 1](#) giver ægtefællen og livsarvinger adgang til ved dom at få forsikringssummen helt eller delvis tillagt sig, hvis begunstigelsen må anses for urimelig. Beløbet kan ikke overstige, hvad der ville være tilfaldet den pågældende som boslod og tvangsarv, jf. [arvelovens § 5](#), [§ 10](#) og [§ 11, stk. 2](#), hvis summen i stedet var tilfaldet et solvent bo. [Stk. 2](#) opregner tre momenter: baggrunden for indsættelsen, de involveredes økonomiske behov og omstændighederne i øvrigt.

Forarbejderne til bestemmelsen er usædvanligt udførlige og udgør i praksis den vigtigste fortolkningskilde. Fire forhold træder frem.

1. Personkredsen er snæver. Forarbejderne siger det direkte:

Bestemmelsen kan ikke påberåbes af forsikringstagerens samlever.

2. Økonomisk behov er reelt en betingelse. Uanset at § 104, stk. 2, formelt oplister behovet som blot ét moment, fastslår forarbejderne:

En regulering bør som altovervejende hovedregel ikke finde sted, medmindre den, der begærer reguleringen, har et økonomisk behov for det. Det forhold, at forsikringstagerens begunstigelsesindsættelse fører til en skævdeling af de efterladte midler mellem livsarvingerne og ægtefællen er derfor ikke i sig selv et moment, der taler for en regulering.

3. Rimeligt formål slår regulering af. Forarbejderne nævner tre typetilfælde, hvor begunstigelsen normalt bør stå ved magt: forsørgelsessikring af ægtefælle/samlever, uddannelsessikring af en livsarving, og kompagnonforsikring til videreførelse af en erhvervsvirksomhed. Særligt om fællesbørn:

Hvis forsikringstageren har indsat sin ægtefælle eller samlever som begunstiget, vil der som nævnt kun sjældent være anledning til at imødekomme en begæring om regulering fra en fælles livsarving, også selvom barnet er mindreårigt og i øvrigt uden midler.

Baggrunden er, at længstlevende har forsørgelsespligten. Anderledes for **særbørn**, hvor der kan være grundlag for regulering, hvis barnet kun får beskeden arv og ikke er sikret gennem fx en børnepension.

4. Opsparingselementet vejer tungt. Forarbejderne opstiller en klar sondring:

Det vil være lettere for ægtefællen og livsarvingerne at få reguleret en forsikring, der har et betydeligt opsparingselement end en ren risikoforsikring, fordi forsikringstageren ved at betale de højere præmier på en forsikring med et opsparingselement jo har undtaget disse beløb fra at indgå i sit bo.

Også formueordningen i ægteskabet indgår: fuldt fælleseje taler for regulering til fordel for ægtefællen, mens fuldstændigt særeje eller et ægtefællebegunstigende kombinationssæreje taler imod.

Domstolspraksis er sparsom, hvilket i sig selv er et resultat – tærsklen er høj. [BS-2934/2018-VLR](#) (Vestre Landsret, dom af 29. juli 2019) om forsikringsarv og begunstigelsesklausul er et af de få eksempler på realitetsbehandling efter § 104.

Processuelt gælder efter [stk. 4](#) en absolut frist: sagen skal anlægges af ægtefællen eller en livsarving mod den begunstigede inden 1 år efter dødsfaldet. Forarbejderne understreger, at fristen løber uafhængigt af, hvornår underretningen efter § 102, stk. 3, er sket, og at sagen skal anlægges ved skifteretten, jf. dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, nr. 4, jf. § 101, stk. 1. Sammenholdt med ophævelsen i 2014 af skifterettens vejledningspligt er dette en reel retssikkerhedsmæssig udfordring for de efterladte.

Endelig bemærker forarbejderne om tilbagebetaling, at det som udgangspunkt er uden betydning, om summen allerede er forbrugt – dog kan det efter omstændighederne indgå, hvad den begunstigede har brugt pengene til, navnlig hvis en beskeden sum er indgået i et løbende rimeligt forbrug, og kravet først fremsættes tæt på fristens udløb.

LOV

[Arveoven § 5](#)
[Arveoven § 10](#)
[Arveoven § 11, stk. 2](#)
[Forsikringsaftaleloven § 104, stk. 1-4](#)

PRAKSIS

Landsretten · Forsikringsarv og begunstigelsesklausul - Vestre Landsrets afgørelse om forsikringsudbetalinger

29.07.2019

Landsretten · Vestre Landsrets afgørelse om begunstigelse i livsforsikring ved samlivsophævelse og fælles boligæld

31.08.2018

§ 9 Selskabets undersøgelsespligt og frigørende udbetaling

Når begunstigelsen er uklar, eller arveforholdene er ufuldstændigt oplyste, opstår spørgsmålet om, hvor langt selskabets undersøgelsespligt rækker – og hvornår en udbetaling er frigørende.

Udgangspunktet er, at selskabet **skal** udbetale umiddelbart til den begunstigede, jf. § 102, stk. 1. Undtagelsen er § 104, stk. 3: har ægtefællen eller en livsarving **inden** udbetalingen gjort indsigelse over for selskabet, må selskabet ikke udbetale, før det ved forlig eller dom er afgjort, hvem der har ret til summen. Selskabet kan dog altid udbetale indtil **en tredjedel** til den begunstigede, og – hvis den pågældende sørger for begravelsen – et passende beløb hertil ved siden af.

Forarbejderne til § 102, stk. 3, anerkender udtrykkeligt, at selskabet efter omstændighederne må undersøge sagen:

Alt afhængig af den nærmere udformning af bestemmelsen om indsættelse af en begunstiget kan selskabet have behov for at foretage nærmere undersøgelser af, hvem der må anses for begunstiget.

Grænsen for denne pligt blev afprøvet i [sag 101270](#) (28. august 2024). Alka havde udbetalt gruppelivssummen til afdødes mor og tre søskende på grundlag af morens tro- og loveerklæring om, at afdøde ikke efterlod sig ægtefælle, samlever, livsarvinger eller testamente. Det viste sig senere – dokumenteret ved DNA-test og fødselsattest – at afdøde havde et barn i udlandet, som ikke var registreret i CPR. Én af søskendene havde kendskab til barnet. Boets advokat gjorde gældende, at selskabet burde have spurgt hele arvekredsen, jf. [dødsboskiftelovens § 7, stk. 4](#).

Nævnet gav **ikke** klageren medhold. Der blev lagt vægt på, at boet var udleveret til privatskifte med moren som kontaktperson, at selskabet inden udbetalingen havde undersøgt arveforholdene ved at kontakte hende, og at barnet ikke var CPR-registreret. Den søskende, der kendte til barnet, havde ikke oplyst det til skifteretten eller moren, og nævnet havde derfor ikke grundlag for at statuere, at vedkommende ville have oplyst om barnet, hvis selskabet havde spurgt. Nævnet henviste til Vestre Landsrets dom af 5. december 1994, gengivet i [U 1995.240 V](#), hvorefter selskaberne i medfør af [§ 104, stk. 3](#) og [§ 102, stk. 1](#) er både **berettigede og forpligtede** til at udbetale til den begunstigede, medmindre selskabet forinden har modtaget henvendelse fra tvangsarvingerne.

Retsstillingen kan sammenfattes således:

- Selskabet skal foretage **rimelige** undersøgelser – typisk henvendelse til boets kontaktperson efter skifteretsattesten.
- Selskabet har **ikke** pligt til at afhøre hele arvekredsen eller foretage undersøgelser ud over, hvad dødsboskiftelovens § 7, stk. 2 og 4, forudsætter af skifteretten.
- Udbetaling i god tro på grundlag af en tro- og loveerklæring er **frigørende**.
- Risikoen for skjulte arvinger bæres i praksis af de efterladte, ikke af selskabet.

Selskabets pligt til at underrette skifteretten efter [§ 102, stk. 3](#) er ikke til hinder for frigørende udbetaling – forarbejderne siger udtrykkeligt, at underretningspligten »ikke er til hinder for, at selskabet med frigørende virkning udbetaler forsikringssummen umiddelbart til den begunstigede«.

LOV

[Dødsboskifteloven § 7, stk. 4](#)[Forsikringsaftaleloven § 102, stk. 1, 3](#)[Forsikringsaftaleloven § 104, stk. 3](#)

§ 10 Oplysningspligt ved tegning – FAL § 6 i liv- og pensionsforsikring

Den anden store tvistgruppe angår ikke *hvem* der får summen, men *om* der overhovedet er dækning.

Retsgrundlaget er § 6, stk. 1:

Har forsikringstageren, uden at forholdet omfattes af §§ 4 eller 5, givet urigtig oplysning, er selskabet fri for ansvar, hvis det kan antages ikke at ville have overtaget forsikringen, om det rette forhold havde været oplyst.

Bestemmelsen er en **alt-eller-intet-regel** med en vigtig ventil i § 6, stk. 3, der netop for livs-, ulykkes- og sygeforsikring giver adgang til at bestemme, at selskabet hæfter helt eller delvis, hvis særlige omstændigheder taler herfor. Ved denne vurdering skal der navnlig lægges vægt på, om det urigtigt oplyste forhold har haft indflydelse på forsikringsbegivenhedens indtræden, på den udviste uagtsomhed, og på den tid der er forløbet.

Ankenævnspraksis viser et konsistent mønster med **to bevisled**:

Led 1 – er oplysningen urigtig, og er det uagtsomt? Her er tærsklen lav. I [sag 94605](#) (13. maj 2020) havde klageren i helbredserklæringen svaret »nej« til, om han inden for de seneste to år havde været undersøgt eller behandlet hos læge, og »nej« til medicinsk behandling i mere end en måned – selvom han siden 2007 havde været i behandling for forhøjet blodtryk og kolesterol og senest havde været til blodtrykskontrol tre uger før. Nævnet fandt oplysningerne urigtige og forholdet mindst uagtsomt.

Led 2 – ville selskabet have afvist tegning? Her bærer selskabet bevisbyrden, og den løftes i praksis ved fremlæggelse af tegningsregler og en risikovurdering. I [sag 94605](#) vurderede Videntcenter for Helbred og Forsikring (HEFO), at klagerens dødelighedsrisiko (D2) og invaliditetsrisiko (I2) efter PFA's vilkår ville have udelukket forsikringsdækning. Nævnet kunne derfor ikke kritisere, at selskabet ophævede forsikringerne med tilbagevirkende kraft.

Samme struktur genfindes i [sag 91972](#) (Letsikring ved død, § 6, stk. 1 og 3 samt § 8), [sag 82857](#) (PFA, gruppelivsforsikring), [sag 77795](#) (Topdanmark, gruppelivsforsikring) og [sag 84404](#) (erhvervsevnetabsdækning). I [sag 93182](#) var den fortiede oplysning en allerede tilkendt førtidspension ved ordningens oprettelse, og i [sag 90072](#) var stridspunktet, om forsikringstageren reelt var sygemeldt efter en hjerteoperation, da dødsfaldsdækningen blev forhøjet – her inddrog nævnet også § 5 og § 24.

At kravene ikke er formalistiske, men indholdsmæssige, understreges af det principielle udgangspunkt nævnet lægger til grund: det er selskabets **egne tegningsregler**, der afgør kausalitetsspørgsmålet, og de skal fremlægges. Undlader selskabet det, falder afvisningen. Der er dermed tale om en reel – om end i praksis ofte opfyldt – bevisbyrde.

Et beslægtet spor angår **ophør af dækningen**. I [sag 94447](#) (PensionDanmark) var forsikringsdækningen bortfaldet efter 36 måneders bidragsfri dækning, og klageren fik først tilkendt førtidspension seks år senere. Nævnet fandt det ubetænkeligt at lægge til grund, at ikke alle tre varslingsbreve var gået tabt i posten, jf. princippet i § 33. Tilsvarende var spørgsmålet i [26/2020](#) fra Finansielle Ankenævn, om en livsforsikring var ophørt ved manglende præmiebetaling forud for dødsfaldet, jf. §§ 13-14.

[Forsikringsaftaleloven § 8](#) | [Forsikringsaftaleloven § 33](#)

PRAKSIS	Ankenævnet for Forsikring · Afvisning af udbetaling for kritisk sygdom grundet urigtige helbredsoplysninger ved forsikringstegning	13.05.2020
	Ankenævnet for Forsikring · Tvist om manglende modtagelse af varslingsbreve ved ophør af forsikringsdækning i pensionsordning	04.03.2020
	Ankenævnet for Forsikring · Tvist om dækning for tab af erhvervsevne: Manglende oplysning om førtidspension ved oprettelse af pensionsordning	01.05.2019
	Ankenævnet for Forsikring · Afgørelse om ophævelse af Letsikring ved død grundet urigtige helbredsoplysninger	24.10.2018
	Ankenævnet for Forsikring · Tvisten om forhøjet dødsfaldsdækning: Var forsikringstager reelt sygemeldt efter hjerteoperation?	02.08.2017
	Ankenævnet for Forsikring · Sag om ophævelse af forsikring ved tab af erhvervsevne grundet urigtige helbredsoplysninger	30.12.2013
	Ankenævnet for Forsikring · PFA Pension: Opsigelse af gruppelivsforsikring grundet urigtige helbredsoplysninger	27.05.2013
	Ankenævnet for Forsikring · Topdanmark Forsikring A/S – Ophævelse af gruppelivsforsikring grundet manglende helbredsoplysninger	29.11.2010
	Det finansielle ankenævn · Indsigelse mod ophør af livsforsikring ved manglende præmiebetaling og dødsfald	08.06.2020

§ 11 Rådgivningsansvar ved produktvalg, selskabsskifte og overførsel

Den tredje tvistgruppe angår selskabets rådgivning. Retsgrundlaget er dels almindelige erstatningsregler, dels [bekendtgørelse om god skik for forsikringsdistributører](#), hvis [§ 15](#) pålægger selskabet i god tid inden aftaleindgåelsen at oplyse bl.a., om der ydes rådgivning om produktet. At begunstige er en kernekompetence, fremgår af [bilag 4 til bekendtgørelsen om kompetencekrav](#), hvorefter ansatte, der distribuerer liv- og pensionsprodukter, skal have viden om bl.a. forsikringsaftaleloven, arveloven og lov om ægtefællers økonomiske forhold samt om »indsættelse af begunstige« og »skilsmisse og død«.

Bevisbyrden ligger hos klageren. Det gennemgående mønster i ankenævnspraksis er, at rådgivningskrav afvises, når selskabet kan dokumentere skriftlig information.

Sag	Produkt/problem	Udfald
103461 (2025)	Overførsel til PFA Plus; 2008-reglerne satte samlever før børn	Klagen afvist
100310 (2023)	Livrente uden garantiperiode; ca. 830.000 kr. bortfaldt ved død	Klagen afvist
101825 (2024)	Sampension; kun ca. halvdelen af depotet dækket efter pensionering	Klagen afvist
103462 (2025)	Selskabsskifte; bortfald af tidligere begunstigelseserklæring	–

Overførselsproblemet fortjener særlig opmærksomhed, fordi det rammer bredt. I sag 103461 havde afdøde en ordning fra før 2008, hvor livsarvinger stod først i rækkefølgen. Han oprettede i november 2023 en ny PFA Plus Privat-ordning og overførte i december sin opsparing dertil. Ved hans død i februar 2025 gik summen til samleveren – ikke til børnene. Nævnet fandt ikke grundlag for kritik og lagde vægt på:

- at der var tale om en **nyoprettelse**, ikke en ændring af en eksisterende police,

- at tilbuddets vejledning entydigt definerede »nærmeste pårørende« efter 2008-reglerne (samlever før livsarvinger),
- at det specifikt fremgik af overførselsvejledningen, at »aftaler om særlige begunstigelser med dit afgivende selskab bliver ikke overført«, og
- at forsikringstageren underskrev alle aftaler med MitID og havde adgang til at ændre begunstigelsen, men ikke gjorde det.

Kendelsen illustrerer en betydelig praktisk risiko: **en pensionsoverførsel nulstiller begunstigelsen-**

, og standardreglen i det modtagende selskab overtager. Sammenholdt med Højesterets dom i

BS-49362/2019-HJR om, at passiv accept ikke gyldigt kan ændre »nærmeste pårørende«, tegner der sig en sontring: selskabet kan ikke ensidigt ændre en *bestående* ordning ved tavshed, men ved en *nyoprettelse* med aktivt MitID-samtykke gælder det nye selskabs vilkår.

Rådgivningsansvar bliver dog pålagt, hvor vilkårene er uklare. I **sag 97618** (29. juni 2022) anvendte nævnet **koncipistreglen** og pålagde PFA at opregulere den dækningsgivende løn fra 2016 med 2 % p.a. frem til genberegningen i 2020, under henvisning til et symmetriprincip og til, at klagerens optjente regulering ellers ville blive »nulstillet«. Tilsvarende fik klageren medhold i **sag 99960** (Velliv), hvor nævnet fastslog et **skadevirkningsprincip** – den faktiske løn på skadetidspunktet er afgørende, og arbejdsgiverens forsinkede lønindberetning kan ikke komme forsikringstageren til skade. Forældelsen var suspenderet, jf. **forældelseslovens § 3, stk. 2**, fordi forskellen ikke var så stor, at klageren burde have indset fejlen.

Skadevirkningsprincippet blev til gengæld anvendt til selskabets fordel i **sag 97751**:

Nævnet bemærker, at det følger af nævnets praksis, at en karensperiode i en erhvervsevnetabsforsikring må betragtes som en selvrisikoperiode. Forsikringsbegivenheden anses for at være indtrådt ved karensperiodens start, selvom selskabets forpligtelse til at yde dækning først begynder, når karensperioden er udløbet.

De ældre – og for klageren dårligere – vilkår fandt derfor anvendelse, og nævnet afviste at tilsidesætte selskabets skæringsdato efter **aftalelovens § 36**. Se også **sag 100072**, hvor en kommunal fleksjobtilkendelse på 10,5 timer ugentligt ikke var bindende for selskabets privatretlige vurdering af erhvervsevnetabet, og **sag 100424**, hvor selskabet var berettiget til præmie for den risiko, det faktisk bar under bidragsfri dækning efter jobskifte.

LOV

Aftaleloven § 36

Bekendtgørelse om god skik for forsikringsdistributører § 15

Forældelsesloven § 3, stk. 2

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om ugyldighed af passiv accept ved ændring af 'nærmeste pårørende' i forsikringsaftaler	03.09.2020
	Ankenævnet for Forsikring · Tvist om udbetaling af livsforsikring ved selskabsskifte og bortfald af tidligere begunstigelseserklæring	03.12.2025
	Ankenævnet for Forsikring · Tvist om begunstigelse ved overførsel af pension: Samlever anset som 'nærmeste pårørende' frem for børn	20.08.2025
	Ankenævnet for Forsikring · Manglende dækning af fuld pensionsopsparing ved død efter pensionering	30.10.2024
	Ankenævnet for Forsikring · Afslag på fortsat udbetaling ved tab af erhvervsevne trods tilkendelse af fleksjob	24.01.2024
	Ankenævnet for Forsikring · Velliv: Tvist om beregning af erstatning for tabt erhvervsevne	29.11.2023
	Ankenævnet for Forsikring · Afvisning af krav om tilbagebetaling af forsikringspræmier efter jobskifte og bidragsophør	29.11.2023

Ankenævnet for Forsikring · Krav om udbetaling af livrenteopsparing til boet grundet påstået mangelfuld rådgivning om garantiperiode	15.11.2023
Ankenævnet for Forsikring · Krav om opregulering af dækningsgivende løn ved genberegning af erhvervsevnetab efter overgang til fleksjob	29.06.2022
Ankenævnet for Forsikring · Tvist om forsikringsvilkår ved fleksjobansættelse efter arbejdsskade	29.06.2022

§ 12 Pensionsdeling ved separation og skilsmisse – forlods udtagelse og de to kompensationer

Ved skifte er udgangspunktet i [ægtefællelovens § 34, stk. 1](#) enkelt: »En ægtefælles rimelige pensionsrettigheder indgår ikke i formuedelingen.« Værdien af **øvrige** pensionsrettigheder indgår derimod, jf. [§ 34, stk. 4](#). Har ægteskabet været af kortere varighed, indgår **ingen** pensionsrettigheder, jf. [§ 35, stk. 1](#). Reglerne suppleres af [§ 37](#) om rettigheder af personlig karakter og af [§ 38, stk. 2](#), hvorefter overførsel af midler til forlods udtagne pensionsrettigheder ikke udløser reguleringskrav.

Afgrænsningen af »rimelig« blev prøvet i [BS-2285/2011-VLR](#) (Vestre Landsret, dom af 14. marts 2013), afgjort efter de dagældende retsvirkningslovens §§ 16 b-16 e. Om en obligatorisk firmapension i Nordea Liv & Pension, som ikke kunne tilbagekøbes, udtalte landsretten:

Pensionsordningen anses på denne baggrund for en rimelig pensionsrettighed, jf. retsvirkningslovens § 16 b, stk. 1, således som begrebet er afgrænset i forarbejderne til lov nr. 483 af 7. juni 2006 om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo m.v. Pensionsrettigheden kan herefter udtages forlods af fællesboet ved skifte.

Modvægten er de to kompensationsregler.

Fællesskabskompensation efter [ægtefællelovens § 44](#) forudsætter, at ægtefællen under ægteskabet har foretaget en mindre pensionsopsparing end en rimelig ordning, **og** at dette skyldes, at vedkommende af hensyn til familien har været helt eller delvis uden for arbejdsmarkedet, haft orlov eller arbejdet på nedsat tid. Kompensationen kan højst udgøre halvdelen af forskellen. I [BS-2285/2011-VLR](#) afviste landsretten kravet med to selvstændige begrænsninger:

*Det følger af ordlyden og forarbejderne til bestemmelsen i retsvirkningslovens § 16 d om en fællesskabskompensation, at en sådan kompensation er begrænset til at angå den reducerede indbetaling til en ægtefælles pensionsopsparing, som relaterer sig til forholdene **under ægteskabet**. Det følger af forarbejderne til bestemmelsen, at muligheden for fællesskabskompensation blandt andet er betinget af, at den manglende pensionsopsparing svarer til op mod to års pensionsindbetalinger for en fuldtidsforsikret.*

Da den manglende opsparing under ægteskabet androg ca. 60.000 kr. mod en tærskel på ca. 85.000 kr., faldt kravet. Der gælder altså både en **tidsmæssig** afgrænsning (kun ægteskabet – ikke forudgående samliv) og en **bagatelgrænse**.

Rimelighedskompensation efter [ægtefællelovens § 45](#) kræver, at ægteskabet har været af længere varighed, og at der er stor forskel i værdierne. Også dette krav faldt i [BS-2285/2011-VLR](#):

Efter det oplyste om parternes forudgående samliv inden ægteskabet, herunder den måde, hvorpå parterne i økonomisk henseende har indrettet sig under samlivet, har ægteskabet været af længere varighed, jf. retsvirkningslovens § 16 e, stk. 1, nr. 1. Henset hertil og sammenholdt med oplysninger om Sagsøgers frivillige

pensionsordninger i Spar Nord Bank og resultatet af bodelingen i øvrigt finder landsretten efter en samlet vurdering, at Sagsøger – uanset der er stor forskel på værdierne af ægtefællernes pensionsrettigheder – ikke er stillet urimeligt i pensionsmæssig henseende.

Bemærk sontringen: ved § 45 tæller det **forudgående samliv** med ved bedømmelsen af »længere varighed«, mens det ved § 44 ikke tæller med ved opgørelsen af den manglende opsparing. Og selv når begge betingelser er opfyldt, foretages en **helhedsvurdering** af bodelingen – stor forskel er ikke i sig selv nok.

Højesteret har taget stilling til den beslægtede problemstilling om **ekstraordinære indbetalinger** i **125/2017** (dom af 30. januar 2018) om forlodsudtagelse af pensionsmidler og rimelighedsvurderingen af ekstraordinære indbetalinger ved skilsmisse. Se endvidere **BS-1404/2009-SVE** om begge kompensationstyper og **BS-24949/2023-OLR** (Østre Landsret, dom af 15. november 2024) om bodeling og aftalers gyldighed, herunder § 36 om personskadeerstatninger uden for formuedelingen.

Aftaler binder. Landsretten fandt i BS-2285/2011-VLR, at parternes skriftlige udveksling og bankens beregning udgjorde en endelig delingsaftale om de konkrete pensioner, og at det ikke ændrede herved, at sagsøgte processuelt havde tilsluttet sig, at pensionsspørgsmålet kunne afgøres som et separat enkeltspørgsmål.

Betalingen reguleres af § 46: kompensation betales kontant, men skifteretten kan – hvis kontant betaling ville tvinge et salg af nødvendige erhvervsaktiver eller afskære en passende bolig – bestemme afdragsvis betaling, deling af alders-, kapital- eller ratepension, eller afdrag når en livsbetinget pension kommer til udbetaling. Netop udbetalingstidspunktet for delte ordninger var tvistens genstand i **584/2024** fra Finansielle Ankenævn (27. maj 2025). Og de skattemæssige konsekvenser af fejlpositioner er sjældent reversible – jf. **22-0025970** (Landsskatteretten, 8. juni 2022), hvor der blev meddelt afslag på tilbageførsel af udbetalt alderspension og genoprettelse af ordningen, og **sag 92485** om 60 %-statsafgiften ved tilbagekøb, jf. **pensionsbeskatningslovens § 29, stk. 3**.

LOV

Pensionsbeskatningsloven § 29, stk. 3

Ægtefælleloven § 34, stk. 1, 4

Ægtefælleloven § 35, stk. 1

Ægtefælleloven § 44

Ægtefælleloven § 45

Ægtefælleloven § 46

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets dom om forlodsudtagelse af pensionsmidler og rimelighedsvurdering af ekstraordinære indbetalinger ved skilsmisse

30.01.2018

Landsretten · Landsretten afgør tvister om bodeling, ugyldige aftaler og erstatningsbeløb efter skilsmisse

15.11.2024

Landsretten · Sag om deling af pensionsrettigheder ved skilsmisse

14.03.2013

Byretten · Sag om deling af pensionsrettigheder ved skilsmisse - Fællesskabskompensation og rimelighedskompensation

18.01.2011

Landsskatteretten · Afslag på tilbageførsel af udbetalt alderspension og genoprettelse af pensionsordning

08.06.2022

Ankenævnet for Forsikring · Klage over beskatning, afgifter og arbejdsgiverregulering ved tilbagekøb af pensionsordning

05.12.2018

Det finansielle ankenævn · Indsigelse mod rådgivning om udbetalingstidspunkt for pensionsordninger delt ved bodeling

27.05.2025

§ 13 Gruppeliv i det offentlige – det overenskomstbaserede lag

En meget stor del af de dødsfaldssummer, der udløses i praksis, hviler ikke på en individuelt tegnet police, men på **kollektive gruppelivsordninger** etableret ved overenskomst. Det er en selvstændig grund

til, at forsikringstageren sjældent har forholdt sig aktivt til begunstigelsen – og dermed til, at § 105 a's standarddrækkefølge får så stor betydning i praksis.

På det statslige område fastlægger [cirkulæret om gruppelivsordning for tjenestemænd m.fl. og visse overenskomstansatte i staten og folkekirken mv.](#) personkredsen, der omfatter tjenestemænd, tjenestemandslignende ansatte og en række overenskomstansatte, der ikke i forvejen er dækket af en pensionsordning med gruppelivsforsikring. Ordningen bortfalder ved det fyldte 72. år, og der er ved fratræden adgang til [frivillig fortsættelsesforsikring](#), hvis henvendelse sker til Forenede Gruppeliv senest 6 måneder efter fratrædelsen.

De enkelte overenskomster henviser hertil. Fx bestemmer [OAO-S-fællesoverenskomstens § 8](#), at ansættelsesmyndigheden betaler præmie til gruppelivsforsikringen for statsansatte i Forenede Gruppeliv (aftale nr. 85034), med den cirkulærebemærkning, at

Aktuel forsikringsoversigt med oplysninger om præmie, forsikringssummer og begunstigeelse mv. findes på Forenede Gruppelivs hjemmeside [...] under aftale nr. 85034 og aftale nr. 98642.

Begunstigelsen fastlægges altså på et lag, den ansatte typisk aldrig ser. To praktiske konsekvenser følger:

- Formkravet i § 103 rammer hårdt.** Skal standarddrækkefølgen fraviges, kræves en skriftlig begunstigelseserklæring til det rette institut – jf. [sag 94038](#), hvor selskabets egne betingelser (§ 17 om begunstigeelse) stillede et udtrykkeligt krav om »skriftlig henvendelse«.
- Jobskifte og faggruppeskift flytter ordningen.** I [sag 76271](#) fulgte den uigenkaldelige begunstigeelse med ved overflytning mellem pensionskasser i både 1999 og 2003 – mens det modsatte gjaldt i [sag 103461](#), hvor særlige begunstigelser netop *ikke* blev overført ved skift til et nyt selskab.

For arbejdsmarkedspensionernes **depotsikring** gælder desuden det ovenfor nævnte cirkulære om [ydelsessammensætning, tilbagekøb og overflytning i forbindelse med jobskifte](#), hvorefter definitionen af »ægtefælle« og »børn« sker i henhold til [forsikringsaftalelovens § 105, stk. 2 og 3](#), mens udbetaling til samlever forudsætter, at pensionsbeskatningslovens krav er opfyldt. Cirkulærebemærkningerne præciserer også en ofte oversete begrænsning: »Depotsikringen bortfalder ved udbetalingen af pensionen« – hvilket er præcis den skuffelse, der lå bag klagen i [sag 101825](#) og [sag 100310](#).

LOV	Forsikringsaftaleloven § 103, stk. 1	Forsikringsaftaleloven § 105, stk. 2, 3
PRAKSIS	Ankenævnet for Forsikring · Tvist om begunstigeelse ved overførsel af pension: Samlever anset som 'nærmeste pårørende' frem for børn 20.08.2025	
	Ankenævnet for Forsikring · Manglende dækning af fuld pensionsopsparing ved død efter pensionering 30.10.2024	
	Ankenævnet for Forsikring · Krav om udbetaling af livrenteopsparing til boet grundet påstået mangelfuld rådgivning om garantiperiode 15.11.2023	
	Ankenævnet for Forsikring · Sag om gyldigheden af telefonisk ændring af begunstigelseserklæring 18.12.2019	
	Ankenævnet for Forsikring · Afgørelse vedrørende uigenkaldelig begunstigeelse og krav om ændring 16.12.2009	

§ 14 Sammenfatning: fem tommelfingerregler af praksis

Praksis på området er præget af, at **formregler og standarddrækkefølger slår gode intentioner**. Fem mønstre træder frem.

1. Standardrækkefølgen er hovedreglen – og den overrasker. Fordi de fleste dødsfaldssummer hviler på kollektive ordninger, som forsikringstageren aldrig har forholdt sig aktivt til, afgøres tvisterne som hovedregel af § 105 a, stk. 1. Samleverens fortrin frem for børnene er reformens mest indgribende – og mest oversete – konsekvens. Efter Højesterets dom i [BS-50349/2023-HJR](#) står det fast, at fortrinnet forudsætter et **bestående** samliv; alvorlige parforholdsproblemer er ikke nok, men et endeligt brud er – uanset fælles folkeregisteradresse.

2. Skriftlighed er en gyldighedsbetingelse. § 103, stk. 1 tåler ingen pragmatisme. Hverken en telefonsamtale med kontrolspørgsmål, et orienteringsbrev til e-Boks eller et samstemmende notartestamente reparerer et manglende formkrav, jf. [sag 94038](#). Og selskabet kan ikke ændre rækkefølgen ved passiv accept, jf. [BS-49362/2019-HJR](#).

3. To spor fører til bortfald – med vidt forskellige frister.

	§ 104 (urimelig begunstivelse)	Bristede forudsætninger
Hvem kan påberåbe sig det	Kun ægtefælle og livsarvinger	Enhver med retlig interesse
Frist	1 år fra dødsfaldet, jf. § 104, stk. 4	Almindelige regler
Prøvelsens karakter	Skøn over rimelighed, loft ved tvangsarv	Aftaleretlig forudsætningslære
Kerneeksempel	BS-2934/2018-VLR	BS-224/2017-HOL

At 1-årsfristen **ikke** gælder forudsætningssporet, er sagens vigtigste processuelle pointe – og eneste realistiske redning, når skifterettens vejledningspligt blev ophævet i 2014.

4. § 104's tærskel er høj. Forarbejderne gør økonomisk behov til en de facto-betingelse, udelukker samleveren fra personkredsen, og fastslår, at skævdeling mellem ægtefælle og livsarvinger ikke i sig selv er nok. Praksis er tilsvarende sparsom. Den bedste indikator for medhold er kombinationen af **et betydeligt opsparingselement**, **fuldt fælleseje** og **et reelt forsørgelsesbehov** hos en særlivsarving, der ikke er sikret på anden vis.

5. Selskabet bærer sjældent risikoen. Udbetaling i god tro på grundlag af boets kontaktperson er frigørende – også når en ukendt arving senere dukker op, jf. [sag 101270](#) og [U 1995.240 V](#). Rådgivningskrav afvises rutinemæssigt, når selskabet kan dokumentere skriftlig information, jf. [sag 103461](#), [sag 100310](#) og [sag 101825](#). Selskabet taber typisk kun, hvor **vilkårene er uklare**, og koncipistreglen slår igennem, jf. [sag 97618](#) og [sag 99960](#).

På skifteområdet er billedet parallelt: [ægtefællelovens § 34, stk. 1](#) skærmer rimelige pensioner effektivt, og begge kompensationsregler har høje tærskler – en bagatelgrænse på op mod to års indbetalinger ved § 44, og en helhedsvurdering ved § 45, hvor selv en stor værdiforskel kan tales, jf. [BS-2285/2011-VLR](#).

Den praktiske lære er derfor entydig: begunstigelsen skal gennemgås skriftligt ved enhver livsændring – samlivsophør, skilsmisse, nyt ægteskab, jobskifte og pensionsoverførsel. Retssystemet reparerer meget lidt bagefter.

LOV

[Forsikringsaftaleloven § 103, stk. 1](#)
[Forsikringsaftaleloven § 104, stk. 4](#)
[Forsikringsaftaleloven § 105a, stk. 1](#)
[Ægtefælleloven § 34, stk. 1](#)
[Ægtefælleloven § 44](#)
[Ægtefælleloven § 45](#)

PRAKSIS

Højesteret · Forsikringssum tilfaldt afdødes børn som nærmeste pårørende efter endeligt samlivsophør

02.02.2024

Højesteret · Højesterets dom om ugyldighed af passiv accept ved ændring af 'nærmeste pårørende' i forsikringsaftaler

03.09.2020

Landsretten · Forsikringsarv og begunstigelsesklause - Vestre Landsrets afgørelse om forsikringsudbetalinger	29.07.2019
Landsretten · Sag om deling af pensionsrettigheder ved skilsmisse	14.03.2013
Byretten · Afgørelse om bortfald af begunstige i gruppelivsforsikring på grund af bristede forudsætninger	03.10.2017
Ankenævnet for Forsikring · Tvist om begunstige ved overførsel af pension: Samlever anset som 'nærmeste pårørende' frem for børn	20.08.2025
Ankenævnet for Forsikring · Manglende dækning af fuld pensionsopsparing ved død efter pensionering	30.10.2024
Ankenævnet for Forsikring · Klage over Alka Forsikrings udbetaling af gruppelivsforsikring til forkerte arvinger	28.08.2024
Ankenævnet for Forsikring · Velliv: Tvist om beregning af erstatning for tabt erhvervsevne	29.11.2023
Ankenævnet for Forsikring · Krav om udbetaling af livrenteopsparing til boet grundet påstået mangelfuld rådgivning om garantiperiode	15.11.2023
Ankenævnet for Forsikring · Krav om opregulering af dækningsgivende løn ved genberegning af erhvervsevnetab efter overgang til fleksjob	29.06.2022
Ankenævnet for Forsikring · Sag om gyldigheden af telefonisk ændring af begunstigelseserklæring	18.12.2019

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Forsikringsaftaleloven § 6	stk. 1	Forsikringsaftaleloven § 102	stk. 1
Forsikringsaftaleloven § 103	stk. 1	Forsikringsaftaleloven § 104	
Forsikringsaftaleloven § 105a		Forsikringsaftaleloven § 105b	stk. 1
Ægtefælleloven § 34	stk. 1	Ægtefælleloven § 44	

MATERIALE Citerede afgørelser

39 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

4

02.02.2024	Forsikringssum tilfaldt afdødes børn som nærmeste pårørende efter endeligt samlivsophør	bs-50349-2023-hjr
03.09.2020	Højesterets dom om ugyldighed af passiv accept ved ændring af 'nærmeste pårørende' i forsikringsaftaler	bs-49362-2019-hjr
30.04.2020	Fortolkning af "nærmeste pårørende" i forsikringsaftaleloven: Fordeling mellem forældre ved manglende kontakt	bs-39119-2019-hjr
30.01.2018	Højesterets dom om forlodsudtagelse af pensionsmidler og rimelighedsvurdering af ekstraordinære indbetalinger ved skilsmisse	125-2017--og-126-2017

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

5

15.11.2024	Landsretten afgør tvister om bodeling, ugyldige aftaler og erstatningsbeløb efter skilsmisse	9753-11391
------------	--	------------

14.03.2023	Afgørelse om nærmeste pårørende efter Forsikringsaftaleloven - Samlivets ophør vurderet	4377-5252
29.07.2019	Forsikringsarv og begunstigelsesklausul - Vestre Landsrets afgørelse om forsikringsudbetalinger	682-777
31.08.2018	Vestre Landsrets afgørelse om begunstigeelse i livsforsikring ved samlivsophævelse og fælles boliggæld	359-406
14.03.2013	Sag om deling af pensionsrettigheder ved skilsmisse	2154-2571
BYRET TEN · FØRSTE INSTANS		2
03.10.2017	Afgørelse om bortfald af begunstigeelse i gruppelivsforsikring på grund af bristede forudsætninger	360-407
18.01.2011	Sag om deling af pensionsrettigheder ved skilsmisse - Fællesskabskompensation og rimelighedskompensation	2830-3360
LANDSSKATTERETTEN · ADMINISTRATIV KLAGEINSTANS		1
08.06.2022	Afslag på tilbageførsel af udbetalt alderspension og genoprettelse af pensionsordning	22-0025970
ANKENÆVNET FOR FORSIKRING · NÆVN / KLAGEINSTANS		23
03.12.2025	Twist om udbetaling af livsforsikring ved selskabsskifte og bortfald af tidligere begunstigelseserklæring	103462
20.08.2025	Twist om begunstigeelse ved overførsel af pension: Samlever anset som 'nærmeste pårørende' frem for børn	103461
30.10.2024	Manglende dækning af fuld pensionsopsparing ved død efter pensionering	101825
28.08.2024	Klage over Alka Forsikrings udbetaling af gruppelivsforsikring til forkerte arvinger	101270
24.01.2024	Afslag på fortsat udbetaling ved tab af erhvervsevne trods tilkendelse af fleksjob	100072
29.11.2023	Afvisning af krav om tilbagebetaling af forsikringspræmier efter jobskifte og bidragsophør	100424
29.11.2023	Velliv: Twist om beregning af erstatning for tabt erhvervsevne	99960
15.11.2023	Krav om udbetaling af livrenteopsparing til boet grundet påstået mangelfuld rådgivning om garantiperiode	100310
29.06.2022	Krav om opregulering af dækningsgivende løn ved genberegning af erhvervsevnetab efter overgang til fleksjob	97618
29.06.2022	Twist om forsikringsvilkår ved fleksjobansættelse efter arbejdsskade	97751
13.05.2020	Afvisning af udbetaling for kritisk sygdom grundet urigtige helbredsoplysninger ved forsikringstegning	94605
04.03.2020	Twist om manglende modtagelse af varslingsbreve ved ophør af forsikringsdækning i pensionsordning	94447
18.12.2019	Sag om gyldigheden af telefonisk ændring af begunstigelseserklæring	94038

01.05.2019	Tvist om dækning for tab af erhvervsevne: Manglende oplysning om førtidspension ved oprettelse af pensionsordning	93182
20.03.2019	Afgørelse vedrørende udbetaling af livsforsikring til nærmeste pårørende trods tidligere begunstigelseserklæring	92929
05.12.2018	Klage over beskatning, afgifter og arbejdsgiverregulering ved tilbagekøb af pensionsordning	92485
24.10.2018	Afgørelse om ophævelse af Letsikring ved død grundet urigtige helbredsoplysninger	91972
21.02.2018	Afgørelse vedrørende udbetaling af gruppelivsforsikring til navngiven begunstiget efter samlivsophævelse	90712
02.08.2017	Tvisten om forhøjet dødsfaldsdækning: Var forsikringstager reelt sygemeldt efter hjerteoperation?	90072
30.12.2013	Sag om ophævelse af forsikring ved tab af erhvervsevne grundet urigtige helbredsoplysninger	84404
27.05.2013	PFA Pension: Opsigelse af gruppelivsforsikring grundet urigtige helbredsoplysninger	82857
29.11.2010	Topdanmark Forsikring A/S – Ophævelse af gruppelivsforsikring grundet manglende helbredsoplysninger	77795
16.12.2009	Afgørelse vedrørende uigenkaldelig begunstivelse og krav om ændring	76271
DET FINANSIELLE ANKENÆVN · NÆVN / KLAGEINSTANS		2
27.05.2025	Indsigelse mod rådgivning om udbetalingstidspunkt for pensionsordninger delt ved bodeling	584/2024
08.06.2020	Indsigelse mod ophør af livsforsikring ved manglende præmiebetaling og dødsfald	26/2020
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
15.05.2021	Utilstrækkelig skiltning om zoneopdeling førte til annullering af kontrolafgift for personbil	park-5252
PROCESBEVILLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
15.09.2023	Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om hvornår en samlever er "nærmeste pårørende" efter forsikringsaftalelovens § 105 a ved udbetaling af livsforsikring og pension	23/13640